Poštnina plačana v gotovini. IZHAJA VSAKO SOBOTO CENA DIN 1.—

POHOD jugoslovenskih nacijonalistov

Letna naročnina znaša Din 40·—. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Masarykova 14/II. Račun pri Poštni hran. 16.160. Rokopisov ne vračamo. Telefon 21-09.

Leto VI. Ljubljana, dne 27. novembra 1937. Št. 38.

5 let „Pohoda"

Dne 10. IX. 1932. je izšla prva številka našega lista. Že pred 2 mesecema bi morali na običajni način slaviti in proslaviti petletnico lista, izdati slavnostno številko in v njej zapisati, kaj smo hoteli in kaj smo dosegli. Pa živimo na žalost v časih, ko ravno nam, jugoslovenskim nacijonalistom, ni za proslave in jubileje, ko bi se morali, če bi imeli nekoliko slabše živce, prav za prav sami vprašati, čemu smo še sploh tu in kaj prav za prav hočemo. Saj je vendar toliko drugih, ki so se čutili in se čutijo poklicane, da rešujejo najtežje nacijonalne probleme in začrtavajo brodu naše nacijonalne države pota, po katerih naj plove. Kdo vse se je zvrstil pri krmilu tega broda tekom zadnjih 5 let, kdo vse je poskušal pri tem krmilu svoje sposobnosti in kdo vse se je pri tem blamiral, žal pa tudi oblatil krmilo in zavozil državni brod daleč proč od prave smeri! In tako plovemo sredi razburkanega svetovnega morja kot brod, ki ima pri krmilu le par ljudi, ki so se slučajno spoznali in sestali, posadka s potniki vred pa živi zaprta pod krovom in ne ve niti kje se brod trenutno nahaja niti kam plove. Posadka in potniki so navezani le na poročila, ki jih dobivajo od trenutnih krmarjev iz krova, sami pa ne morejo storiti ničesar, ker je pot na krov hermetično zaprt.

Pa vendar smo tu in vztrajamo, da bo prišel trenutek, ko se bodo odprla ta vrata in bomo poklicani na krov, da rešimo jugoslovenski brod. Ko smo v prvi številki »Pohoda« odgovarjali na vprašanje

Kdo smo?

smo med drugim zapisali:

»Mi smo tisti, ki smo se združili v enem samem načelu: Ali naj bo Jugoslavija ena edinstvena in nedeljena država, ali pa je sploh ne bo, ker bo izginila v krvi. To smo mi, ki ne poznamo zaprek, ki nismo plašljivi, marveč smo vedno pripravljeni žrtvovati vse za izvrševanje oporoke onih, ki so svoje življenje dali za ujedinjenje naše domovine in ki nam iz grobov kličejo: Čuvajte Jugoslavijo!« In na vprašanje

Kaj hočemo?

smo poleg drugega izjavili:

»Nosilka jugoslovenske ideje more in mora biti predvsem zasebna inicijativa. Državna oblast ni mogla še nikdar in nikjer sama iz sebe ustvarjati narodov in vcepljati državljanom zavest in navdušenje, pa naj je imela na razpolago še tako sijajen aparat. Stvar zasebne inicijative je, da ustvarja, širi in poglablja ideološke, zlasti nacijonalistične pokrete, stvar države in državnih oblasti pa je, da take državotvorne pokrete podpirajo oziroma jih vsaj ne ovirajo. Nočemo radi tega uradnega jugoslovanstva, hočemo svoboden pokret, ki ga vodi in vzdržuje inicijativa poštenih in sposobnih Jugoslovanov, ki so si znali ohraniti čisto vest in čiste roke, ne delajo le za nagrade in ne pričakujejo od svojega nacijonalnega udejstvovanja nobenih osebnih koristi, priznanj in odlikovanj, marveč delajo iz notranje potrebe in le radi stvari same. Prepričani smo, da se idejni, zlasti nacijonalni pokreti ne ustvarjajo od zgoraj navzdol.«

Vse to je bilo zapisano že 10. IX. 1932., torej v času, ko nihče od nas še ni mogel slutiti, da bo prišel 9. X. 1934., ko bodo umirajoče ustnice takrat še krepkega Kralja Aleksandra I. izgovorile isto misel z besedicami: »Čuvajte Jugoslavijo!«, takrat, ko so še mnogi upali in pričakovali, da bodo idealna stremljenja blagopokojnega Viteškega Kralja vendar le našla odziva tudi v srcih onih, ki se čutijo poklicane, da se izmenjavajo pri krmilu našega državnega broda. Če komu, potem je dal razvoj dogodkov prav brez dvoma našim mislim, ki smo jih zapisali v prvih dveh številkah »Pohoda« kot svoj program. Danes po dobrih petih letih moramo žal ugotoviti, da je ta celotni program še vedno neustvarjen in da doslej blagopokojni Viteški Kralj Aleksander I. Ujedinitelj še ni našel resničnega izvrševalca svoje oporoke. Ni pač nikogar, ki bi bil tako, kot je bil On sposoben, najti pristop do naroda in njegove duše, ni nikogar, ki bi imel kot On poleg sposobnosti tudi legitimacijo zahtevati zaupanje onega naroda, za čegar prospeh je živel, delal in padel. Zato Njegov program, ki je sočasno program vseh iskrenih nacijonalistov, še ni uresničen, zato stojimo še vedno tam, kjer smo stali pred petimi leti.

Čakali smo mirno in disciplinirano prvih pet let, prepričani smo, da nam ne bo treba čakati še nadaljnih pet let, kajti dan 6. IX. 1941., dan polnoletnosti mladega našega Kralja bo nastopil prej, predno bo naš »Pohod« zaključil deseto leto svojega obstoja. Dovolj težkoč bomo morali prestati dotlej mi vsi, ki se mučimo okoli »Pohoda« bodisi kot izdajatelji, pisci ali pa kot naročniki in čitalci. V prvih petih letih smo postali odporni in žilavi ter smo vztrajali kljub težkim brigam in kljub močnim nasprotnikom. Vztrajali bomo tudi v bodoče in se ravnali po starem pravilu: čim več nasprotnikov, tem več časti. In nasprotnikov, hvala Bogu, ima »Pohod« dovolj. Ne samo med onimi, ki zanikajo jugoslovensko idejo, marveč med onimi, katerim je ta jugoslovenska ideja predmet dnevne politike, in med onimi, ki se priznavajo k tej jugoslovenski ideji, pa niso dovolj močni, da bi jo zastopali brez ozira na levo in desno in brez navodil od zgoraj. Jugoslovenska misel je vzrasla iz naroda, jugoslovenska misel bo zmagala le tedaj, če postane last najboljših elementov jugoslovenskega naroda. In to bo postala tem prej, čim manj bo uporabljana kot dnevno-politično geslo s strani naših partizanov.

Če naši pogledi v bližnjo bodočnost niso veseli, nič za to. Vse je minulo, propadle so države, jugoslovenska misel pa je ostala in živi dalje. Samo v krvi bo izginila, kot je bila tudi rojena iz krvi. To prepričanje nam daje samozavest v tem prepričanju leži naša gotovost da bo vznikla jugoslovenska Jugoslavija na grobovih okostenelih zaostankov suženjske prošlosti in od njih dirigirane sedanjosti.

Prvi december 1937

Dvajsetič bomo doživeli prvi december Slovenci, odkar se je zrušila stara, za večnost zgrajena Avstro-Ogrska monarhija, dvajsetič bomo praznovali dan, ki nam je prinesel Osvobojenje in Uedinjenje pod belim orlom Karadjordjevićem. Ali smo vsaj sedaj že tako daleč, da bi se vsaj vsi oni, ki smo živeli pred 1. 12. 1918 izven meja svobodnih srbskih kraljevin Srbije in Črne gore, zavedali velikega pomena tega dneva in znali pravilno ceniti vse one dogodke, zlasti vse one može, ki so s svojim osebnim junaštvom ali pa s svojim umom omogočili naše osvobojenje in ujedinjenje? Če smo iskreni, potem moramo priznati, da še nismo tako daleč. Na žalost! Kajti narod, ki se ne zaveda svoje prošlosti, ne zna ceniti pravilno žrtev, ki so jih žrtvovali njegovi predniki za njegovo bodočnost. Tak narod tudi ni vreden, odnosno še ni vreden svobode.

Da se velik del današnje mladine ne zaveda velikega pomena 1. 12. 1918, to niti ni tako čudno. Vse premalo se je storilo doslej, da bi bila naša mladina pravilno poučena o suženjski prošlosti Slovencev in da bi vsled tega razumela, koliko slovenskega ponižanja in hlapčevanja je prekrila zarja svobode, ki nam je zažarela 1. 12. 1918. Velik del te mladine si predstavlja popolnoma napačno žitje in bitje Slovencev pred 1. 12. 1918., pa govori in pisari vsled tega o samoniklem »slovenskem narodu«, ki si je že takrat izvojeval svoje pravice in ustvaril svoje kulturne, gospodarske in socijalne dobrine. Ta mladina je čula o borbi, ki so jo vodili Slovenci proti valu ponemčevanja, ne ve pa, kdo je bil tisti, ki je to borbo dejansko vodil. Ne ve, da je bila to takratna mlada, borbena generacija, ki je že takrat deloma pod vplivom tajnega udejstvovanja Narodne Odbrane, deloma po nekem notranjem navdahnjenju postala revolucijonarna in zavestno rušila temelje Avstro-Ogrske. Današnja mladina mnogokrat ne ve, da je bila takratna mlada slovenska generacija usmerjena v jugoslovenskem pravcu, da je stala na stališču, da smo Slovenci, Hrvati in Srbi en narod in da moramo zastaviti vse svoje sile, da dobi to narodno edinstvo tudi zunanjega izraza v državnem edinstvu. Veliki del današnje slovenske mladine vidi v jugoslovenskem unitarizmu nevarnost za obstoj Slovencev, slovenskega jezika in slovenske kulture. Takratna slovenska mladina pa je bila kljub svojemu jugoslovenskemu prepričanju in celo ravno radi tega jugoslovenskega prepričanja zagrizeno slovenska. Vsled tega je ravno ta mladina tako visoko dvigala slovenski prapor, vsled tega je tudi ta mladina in samo ta mladina bila sposobna, da prelije za ta slovenski prapor ter za pravice Slovencev svojo kri....

Nerazumljivejše je, da so postali ozkogrudni in bojazljivi Samoslovenci celo mnogi od onih, ki so sami doživljali to prošlost in prenašali tudi sami vse dobrote takratnega režima. Kako je mogoče, da žive celo taki ljudje danes v strahu, da ne bi postala slovenščina plen srbohrvaščine, da ne bi jugoslovenski unitarizem dovedel do ukinitve lepe naše slovenske materinščine? Pri večini od teh je ta strah le navidezen, le sredstvo, ki ga uporabljajo v dnevni politiki za svoje osebne in partizanske namene. Koga imamo pri tem v mislih, tega nam gotovo ni treba razlagati, o tem si je danes prav gotovo vsak na jasnem. So pa še drugi, ki so se razvijali duševno v obratnem smislu. Mesto da bi jim svobodna Jugoslavija razširila njihovo obzorje v širšem, jugoslovenskem smislu, so posegli nazaj v našo suženjsko prošlost ter jokajo danes, ker niso jokali takrat. Moti jih vsaka črka, zapisana v cirilici, razburja jih vsaka besedica, ki ni »samoniklo slovenska«, natikajo si povečevalna stekla, da bi zapazili kako glako in zapeli svojo že tako izpeto pesem o ogrožanju slovenskega naroda in njegove kulture. Pri tem pa gredo posamezniki tako daleč, da mrze vse, kar je jugoslovenskega, da ne priznavajo niti naše državne zastave. Če ne morejo izvesiti slovenske, ne izvesijo nobene!

Prepričani smo, da predstavlja ravno leto 1937. višek vseh teh abnormalnih pojavov in da je pokret plašljivosti pred jugoslovenstvom že prekoračil ta višek. O tem nas prepričuje naša mlada generacija, ki se pridružuje v vedno večjem številu jugoslovenski misli, generacija, ki je hvala Bogu zopet tako slovenska in tako jugoslovenska, kot so bili njeni predvojni predniki, ki so se borili za pravice Slovencev in v tej borbi prelivali svojo kri, zavedajoč se, da je treba streti suženjske okove in privesti Slovence kot bistveni in enakopravni del jugoslovenskega naroda v okvir samostojne jugoslovenske države. Tudi današnja mladina se zaveda vedno bolj, kako prav je imel blagopokojni Kralj Aleksander I., ko je rekel, da more biti samo dober Jugosloven tudi dober Slovenec, Hrvat ali Srb. Podpirati to mladino, dati ji vso moralno in tudi materijalno podporo, to je dolžnost nas, ki spadamo že k starejši generaciji.

Mladina je zanetila jugoslovensko misel med Slovenci, mladina je stopila že pred letom 1914, v odkrito borbo proti črnožolti apostolski monarhiji, mladina je dala one slovenske junake, ki so se kot vojni dobrovoljci pridružili srbski vojski in prelivali z njo vred svojo kri za naše Osvobojenje in Ujedinjenje. Mladina bo tudi zasidrala to jugoslovensko misel širom države in zlasti med nami Slovenci tako globoko, da bodo postali enkrat za vselej nemogoči poskusi izigrati jugoslovensko misel in jo predstavljati kot sovražnico Slovencev in slovenskega jezika. S ponosom si pripenja ta jugoslovenska mladina na svoje prsi jugoslovenske barve, kajti zaveda se, da bi Slovencev brez te državne trobojke že davno več ne bilo in da je državna trobojka zunanji znak onega jugoslovenskega unitarizma, ki ne uničuje niti slovenskih, niti hrvatskih, niti srbskih dobrin, marveč spaja vse skupaj v eno, jugoslovensko celoto.

Kljub vsem težkočam današnjih dni, kljub težkim meglam, ki zakrivajo jugoslovensko obozorje, smo lahko mirni. To seveda pod pogojem, da bomo starejši storili svojo dolžnost in šli v borbi za jugoslovenski unitarizem pred našo mladino, pa naj nas to stane, kar hoče. Jugoslovenski Piemont, junaška Šumadija, dviga danes zopet prapor jugoslovenstva, okoli tega Piemonta se moramo zgrniti vsi, pa bo 1. december 1938, ko bomo praznovali dvajseto obletnico Osvobojenja in Ujedinjenja, svetlejši in jasnejši kot letošnji. S temi mislimi bomo jugoslovenski nacijonalisti tudi letos iskreno proslavljali praznik Osvobojenja in Ujedinjenja.

I. C.

Iskrena beseda

Pod naslovom »Iz Slovenije v dravsko banovino — 20 let slovenske politike« obravnava glasilo krščansko-socijalnih delavcev »Delavska pravica« razvoj slovenske politike. Priznati moramo, da je pisec članka iskren in piše resnico, pa naj bo še tako bolestna za nas, Slovence. Evo, nekaj misli iz tega članka:

»Nekateri naši so tudi tvegali. Prostovoljci — ubežniki in emigrantje. *Doma pa nismo tvegali.* Doma smo se odločili šele, ko je bilo že čisto jasno da bosta Nemčija in Avstrija zlomljeni. Nekateri kljub temu smatrajo da so bile odločitve junaške čeprav se je že vedelo kje je zmaga. *Pridružiti se močnejšim in zmagovitim bataljonom ni po našem mišljenju nobena umetnost. Tudi ne v politiki. Umetnost je bolj to, kako tak korak napraviš za junaštvo prvega reda.* Priznati moramo, da so pa ljudje, ki se v vsakem času pridružijo močnejšim bataljonom, zelo spretni v tem, da *to svoje dejanje prikažejo kot nekako voditeljsko genijalnost.* Tako dobiš čez noč voditelja z reklamo. *Danes se sploh voditelji bolj delajo s kričečo reklamo kot pa z zaslužnimi dejanji.*

Mi nismo tvegali ne leta 1914. ne 1918. in tudi kasneje ne... Če bi mi storili že leta 1914. kot Čehi, bi nas leta 1915. Lahi ne prehiteli z londonskim paktom. Londonski pakt zaveznikom ne bi bil potreben leta 1915., če bi mi že leta 1914. odločno in z dejanji kot zaveden politični narod nastopili proti Avstriji. Tega nismo storili. Narod sam ni mogel, ker ni bil za to pripravljen. Ne duhovno in ne materijalno. Niti malo ni bil vzgojen za to veliko stvar. *Vzgojitelji in voditelji so ga vzgajali in navajali ter zavajali zgolj v pokorščino in boječnost pred vsake vrste gosposko.* Človek, ki je vsakemu maziljencu na cesti roko poljuboval, pač ni bil usposobljen za kako junaško politično dejanje. Vsa vzgoja je bila pri nas usmerjena na to, da dobimo čimveč nesamostojnih ljudi, mevž, hlapcev, ki bodo na vsak mig kinknili, nikoli pa ne mislili s svojo glavo. *Šola, prosveta in politika se je vodila po enotnem načelu: napraviti iz človeka maso brez lastne volje, slepo, vdano in pokorno.* Vrhovno načelo je bilo in je še: *disciplina.* Voditelji že vedo, kaj delajo. Mi navadni zemljani pa vsega tega ne razumemo. Samo še čudežev nam je manjkalo v politiki. Teh tudi sedaj v veliki meri pričakujejo tisti, ki nič ne morejo vplivati s svojimi močmi in sposobnostmi na razvoj politike. Tudi danes čujemo: voditelji že vedo, kaj je prav in kaj ne.

Leto 1918. je bilo leto odločitve. Slovence nas je našlo majhne po številu in majhne po delih in dejanjih. Ne svetnikov, ne junakov nimamo Slovenci v politiki. Imamo pač voditelje. Ti naj bi nadomeščali svetnike in junake. O, ko bi bilo tako! Tako pa so nam svetniki pomrli, junaki so pa pobili, ker so bili pač junaki, da so šli tvegat v prve vrste in se niso abstinirali...

Veliki demokratični narodi so ob svetovni vojni prav tako v svojih vrhovih kakor v preprostih plasteh čutili, da gre za veliko odločitev. Nemški imperijalizem bi bil z zmago v svetovni vojni v največji meri nasičen. Nemški cesar bi bil komandant Evrope in sveta. V njegovem imenu bi njegovi namestniki vodili usodo narodov tako, kakor se neizogibno razvija usoda sužnjev. Nekaj podobnega se

(Konec na 2. strani)

Dečji vrtec

Nekoliko čudno postaja človeku, ki je doživljal in preživljal razvoj slovenskih razmer izza leta 1903., ko čita vse one liste in lističe, ki zastopajo danes tezo samoniklega slovenstva, samonikle slovenske kulture ter se na vse mogoče načine bore proti ideji jugoslovenskega unitarizma. Ni namen tega članka razlagati vsem tem hiper-slovenskim korifejam bistvo in cilje jugoslovenskega unitarizma. To ne bi imelo smisla pri ljudeh, ki stalno in namenoma istovetijo unitarizem s centralizmom in že samo s tem slepomišenjem kažejo, da niso resni in da bi bila z njimi vsaka stvar in debata odveč. Igračkanje vseh teh slovenoborcev postaja naravnost otročje in moremo biti jugoslovenski nacijonalisti le zadovoljni, ko vidimo ta dečji vrtec naših slovenoborskih velikanov. Ne bomo obravnavali posebej nobene izmed neštetih skupinic, ki se drenjajo okoli slovenoborstva, kajti v bistvu so si podobne vse. Nobena izmed njih ne predstavlja kaj več kot majhnega omizja, ki se v medsebojni debati zariva vedno globlje v brezglavo kljubovanje in nasprotovanje vsemu, kar je jugoslovensko.

Vsi ti gospodje imajo respekt pred inozemstvom ali zamejstvom, kot se pravi v prečiščeni slovenščini. Besedice »inostranstvo« namreč Slovenec ne sme več uporabljati, ker vsebuje srbsko besedico »ino«. In to je danes greh, ki ga ne sme zagrešiti nihče, če noče biti proklet od naših slovenskih apostolov in za vse večne čase izobčen iz občestva pravega, samoniklega slovenskega naroda. Nič zato, če se iščejo vzori pri Mussoliniju ali Hitlerju ali pri rajnih ljudskih frontah, vse to je v redu, samo vsakega tudi najmanjšega stika s Srbi in Hrvati se je treba čuvati in očuvati. Kajti vsaka tudi najmanjša uporaba kake srbohrvatske besedice pomeni že življenjsko opasnost za dični slovenski narod!

Ubogi slovenski narod! Če je res tako nebogljen, da mu škoduje vsaka sapica, ki pride od onstran Sotle in Kolpe ali celo od onstran meje med zapadno kulturo in orijentalsko nekulturo, potem ne bo pomagalo nobeno zavijanje in povijanje tega nebogljenčka! Hvala Bogu pa smo dokazali Slovenci svojo trdoživost in vztrajnost v vse težjih, nevarnejših časih. Ko so vele res mrzle sape iz črnožoltega, zagrizenega germanskega Dunaja in nas hotele zaliti z germansko poplavo, takrat smo se klesali in izklesali. Gotovo smo lahko ponosni, da smo kljub svoji maloštevilnosti in gospodarski podrejenosti vsaj v zadnjih desetletjih pred svetovno vojno uspešno zastavljali germansko poplavo, ki je pridobivala le še izmečke Slovencev, čeprav je razpolagala z ogromnimi svotami iz državnih in zasebnih blagajn. Takrat smo se borili za svoj obstoj, takrat se je ponosno dvignila belo-modro-rdeča zastava kot zunanji znak našega odpora, kot znak, da hočemo obdržati svoj prostor pod božjim solncem, bilo to komu prav ali ne.

Kdor pozna takratne razmere, zlasti one, ki so stali v prvih vrstah borcev za slovenske pravice, ta ve, da so bili vsi ti orijentirani v jugoslovenskem smislu. Vsi voditelji te težke borbe za ohranitev Slovencev, našega jezika in naših običajev, so ostali na stališču narodnega edinstva Slovencev, Srbov in Hrvatov. Njih jugoslovensko unitaristično prepričanje jim je dajalo oni polet, ki jih je vodil korak za korakom, od uspeha do uspeha, čeprav so bili skoraj stalno napadeni in ovadeni od lastnih bratov. Kdo od vseh teh borcev se je takrat zanimal, če ni morda kaka besedica slovenskega jezikovnega zaklada srbohrvatskega izvora? Nihče, ravno nasprotno! Borba je šla proti germanstvu, slovenski jezik so čistili nemške navlake, ki so jo prav radi nadomeščali s srbskohrvatskimi besedami. Zakaj tudi ne, če ta srbohrvatska beseda lepo zveni in je naša.

Prišla je svetovna vojna, za njo uresničenje sanj teh borcev, ki so morali že takrat poslušati psovke, da niso dostojni Slovenci, da so izkoreninjenci, veleizdajalci. Prišla je svobodna Jugoslavija! To, kar se ni dogodilo nikjer drugje na svetu, to se je dogodilo pri nas. Kajti kdor pozna srednjo in starejšo generacijo pa pregleduje vrste Slovencev, ki se priznavajo k jugoslovenskemu unitarizmu in vrste onih, ki se bore *danes* za slovenski narod in njegove pravice, ta bo moral hočeš nočeš ugotoviti, da *današnjih* slovenoborcev ni bilo med onimi, ki so se pod črnožoltim in in belorumenim cesarjem borili za obstoj Slovencev, njih jezika in njih običajev.

Stali so ob strani ter se solnčili v milosti črnožoltega Dunaja, napadali »slovenske izdajice«, ki niso hoteli pošiljati več poklonitvenih brzojavov cesarju na Dunaj, kričali o krvavih manšetah dr. Orožna v letu 1908. po septemberskih dogodkih, samo da so blatili nacijonalne Slovence, se priliznili zopet Dunaju ter ž njim vred valili krivdo za septemberske dogodke na svoje lastne slovenske brate. Razpravljali so popolnoma resno o ukinitvi belo-modro-rdeče slovenske zastave, da bi jo nadomestili z zlato-modro-rdečo zastavo avstrijskih kranjskih stanov. Zapravili so od nacijonalnih Slovencev zbranih pol milijona zlatih kron za ljubljansko vseučilišče, dosegli višek pristranosti, ko so klerikalne učitelje plačevali iz javnih sredstev boljše kot njih napredne tovariše ter slednjič po vseh teh ogabnostih zalezli v ono ostudno močvirje prvih dni svetovne vojne, čegar smrad se drži še danes gotovih oseb, ki so takrat to močvirje ustvarjale, pa sede danes na prav toplih stolčkih, ki bi jih nikdar ne imeli, da ni bilo nacijonalnih Slovencev, ki so se tako odločno borili zoper Avstrijo in klerikalizem ter že takrat spoznali, da more rešiti Slovence njihovih najhujših dveh sovražnikov: Avstrije in klerikalizma samo jugoslovenska unitaristična ideja!

In ravno ti ljudje so našli hvaležno kost za glodanje v vprašanju, ali smo Srbi, Slovenci in Hrvati en narod ali pa smo trije, ali tvorimo torej enotno državno zgradbo ali pa le neko vsled razvoja dogodkov na hitro roko skrpucano kolibo s tremi samostojnimi predeli: srbskim, slovenskim in hrvatskim, ki se jih da vsak trenutek lahko razstaviti in postaviti vsakega zase kot samostojno stavbo.

Ko preživlja svet morda težje čase kot one v letu 1914., ko se skušajo vse države in vsi narodi na znotraj zliti v čim krepkejše povezane celote, se igrajo pri nas ljudje, ki si domišljajo nekaj na svoje duševne, gospodarske in politične sposobnosti, dečje vrtce. Ne poznajo zgodovine ali pa je poznati nočejo. Kajti sicer bi vedeli, da preživljamo Slovenci, Srbi in Hrvatje ono dobo in stopinjo svojega razvoja, ki jo imajo drugi večji narodi, n. pr. italijanski in nemški, že davno za seboj. Italija in Nemčija sta bili razbiti na nebroj majhnih državic, med katerimi so se vršile najostrejše borbe in so tekli potoki krvi. Kolike so bile razlike med posameznimi drobci, razlike, ki obstojajo še danes in so tudi v jezikovnem oziru ljudski govorici neprimerno večje kot med nami. Najtežje borbe so se vršile tekom ustvarjanja italijanskega in nemškega narodnega edinstva, poborniki edinstva so bili napadani od pristašev separatizma in federalizma, med katerimi so se nahajali celo mnogi prosvetljeni duhovi tedanje dobe, zlasti pa večina katoliške duhovščine!

Zgodovina se ponavlja. Mi sicer lahko pospešujemo ali zaviramo njen razvoj, ne moremo ga pa preprečiti. Jugoslovenski narod je vstopil s 1. ĀII. 1918 v zaključno fazo svojega ujedinjenja. Mali ljdje se seveda ne morejo otresti malenkostnega obzorja, ki jim ga nudi pogled iz domačega vaškega zvonika. So kot oni naši predniki, ki so se upirali n. pr. na vse kriplje železnici, pa so nam danes le še smešni predstavniki svoje takratne, v najlepše fraze o samobitnosti posameznih krajev in njih gospodarskem prospehu ovite zaostalosti. Kdor išče danes to, kar loči Srbe, Hrvate in Slovence, kdor skuša na vse mogoče načine ustvarjati vedno nova razlikovanja med rodnimi brati, ta kaže svojo duševno zaostalost. Če pa zavzema pri vsem tem še kako odločujoče mesto in je vsled tega prisegel, da bo deloval v duhu narodnega edinstva, potem kaže poleg zaostalosti tudi cinizem.

Niti eni niti drugi ne morejo priti do svojih ciljev, vsi se bore proti nevzdržnemu toku zgodovinskega razvoja, o vseh bo molčala naša bodočnost tako, kot molčita italijanska in nemška sedanjost o vseh onih, ki so pred deset — ali stoletji dvigali zastavo samostojnih italijanskih in nemških državic ter razcepljenosti italijanskega in nemškega naroda!

Iskrena beseda

(Nadaljevanje s 1. strani)

pripravlja dandanašnji. Saj se zgodovina v raznih varijantah vedno znova obnavlja. Kar so vedeli veliki narodi, bi morali tudi mali. Zlasti tisti, ki so sami okušali nemško gospodstvo. Nekateri teh malih narodov so se kmalu zavedli in začeli pomagati v boju proti nemškemu nasilju. Drugi pa so ostali v temi. Med njimi smo bili Slovenci. Naša politična vzgoja in izobrazba je bila skrajno zanemarjena in pomanjkljiva. Lahko bi rekli, da politične izobrazbe sploh imeli nismo. Plast, ki je vodila politiko, v kolikor jo je sploh vodila in ne prepuščala, da se je sama razvijala, je *ljubosumno pazila, da se ljudstvo ne bi politično izobraževalo. Vsa desetletja je bilo tako kot danes, Vsepovsod so odvračali ljudi od politike.* Politiko so prikazovali kot nekaj grdega. Še danes na vsakem vogalu slišimo: politika je vlačuga. Da, politika je lahko tudi vlačuga. Toda nobena vlačuga ne postane to sama od sebe. Vlačugo napravijo vlačugarji, zvodniki. Če je torej slovenska politika vlačuga, ni kriva politika sama, temveč politiki, ki jo v vlačugarstvo vodijo. Tako je vedno bilo povsod na svetu in je še danes...

V takih odgovorih se kaže vsa *tragika slovenske politične zrelosti*, vse zajčevstvo slovenske dejavnosti. Zato ni čudno, če vedno samo zgubljamo. Vsa stoletja slovenske zgodovine so eno samo postopno umikanje. Nikjer in nikoli ofenzive, nikoli ni bilo inicijative v političnem življenju. *Vedno samo pasivnost in politiki pobiranja drobtinic.* Ni dolgo tega, kar je trd gorenjski orač — kmet prav po domače, pa v bistvu zadel in karakteriziral Slovence, Hrvate in Srbe. Rekel je, da je v naši državi tako lepo razdeljen delokrog, da se ne more nihče pritoževati: *Slovenci imamo roženkranc, Hrvati zastavo, Srbi pa denar.* Tako je rekel in pognal svoj par, konja in vola, ki sta vlekla plug ob jesenskem oranju peščene njive.«

Misli članka so tako jasne in iskrene, da jim ni treba pristaviti nobenega komentarja. Člankar je pisal očividno iz polnega srca, pa je zapisal bridko resnico, ki jo čuti vsak, kdor ni toliko pokvarjen, da bi se rinil in vrinil med »voditelje in rešitelje slovenskega naroda«.

Društvene vesti

SOKOLSTVO IN LETOŠNJI 1. DECEMBER

Skupno z drugimi nacijonalisti časti tudi Sokolstvo idejo narodnega in državnega ujedinjenja. Zato je prevzelo dan 1. decembra, ko je bilo l. 1918. proglašeno državno in narodno ujedinjenje Slovencev, Hrvatov in Srbov, za svoj, za sokolski praznik. Ne glede na to, kdo se je doslej Sokolstvu pridruževal pri proslavljanju 1. decembra, je Sokolstvo ta dan slavilo z vso iskrenostjo in vso veličastnostjo. Ne glede na to, kdo vse se letos priključi proslavi Ujedinjenja, bodo sokolska društva tudi letošnji praznik izvedla kar najsvečaneje.

Ako bi se še tako izpreminjale zunanje- ali notranje-politične prilike, ako bi se še tako premeščalo in razmeščalo sokolske sile, ako bi se zadalo še več udarcev, Sokolstvo vendar ne more zato zameriti spasonosni ideji Ujedinjenja in nadaljevanju te ideje, ideji Nedeljivosti. Letošnji 1. december naj prav povsod zbere v skupen zbor vse nacijonaliste, da manifestirajo z vso prisrčnostjo a hkrati tudi z vso borbeno neodstopnostjo za idejo našega državnega in narodnega Ujedinjenja, za predstavnika močne enotne Jugoslavije, Nj. Vel. Kralja Petra II., a v spomin divnemu tvorcu, borcu in mučeniku Jugoslavije, nesmrtnemu Viteškemu Kralju Aleksandru I. Ujedinitelju.

Zato je sveta dolžnost vseh nacijonalistov, a posebno še narodnih odbranašev, da se obvezno udeleže vseh nacijonalnih proslav 1. decembra, ki jih prireja Sokolstvo. Zlasti opozarjamo na proslavo ljubljanskih sokolskih društev, ki bo na predvečer 30. novembra ob ½ 21. uri na Taboru.

MLADINSKI ODSEK STRELSKE DRUŽINE V LJUBLJANI

priredi dne 1. decembra 1937 ob 17.30 v veliki dvorani Narodnega doma

PROSLAVO UJEDINJENJA

Spored:

1 Himna.
2. Slavnostni govor.
3. Gruden: Pomladni veter, recitacija.
4. W. A. Mozart: Trio III. op. 14 št. 3: Alegro assai — Adagio — Rondo. Izvaja trio.
5. a) Z. Prelovec: Bom šel na planince;
   b) J. Pavčič: Pa moje ženke glas. (Solo s spremljevanjem klavirja).
6. a) L. van Beethoven: Romanca v f-duru op. 50;
   b) J. S. Bach: Bourree iz druge sonate. (Violina in klavir.)
7. Oton Zupančič: Kovaška. (Recitira zbor).
8. Dvořak: Humoreska.

Mayerbeer: Kronanska koračnica iz opere »Prorok«. (Izvaja orkester.)

NOVE KNJIGE:

„Živi izviri"

(Ivan Matičič. Samozaložba. Ljubljana 1937. Cena 95 Din.)

Ivan Matičič je po rojstvu Notranjec. Vojno je preživel na Soči in doživel najhujše boje, ki jih je popisal v knjigi »*Na krvavih poljanah*«. To knjigo bodo ljudje tem bolj čitali, čim bolj se nam bo odmikala vojna. Pozneje je izdal nekaj dobrih ljudskih povesti: »*Na mrtvi straži*« nam podaja našo junaško dobo bojev v vojni granici ob času, ko je tam poveljeval naš največji junak Vajkard Turjaški, ki je leta 1584. padel v bojih s Turki pri Budački. »*Moč zemlje*« nam kaže dogodke v naši Koroški, tik pred vojno, med vojno in po vojni. Nikjer niso ti dogodki tako živo popisani kot v tej ljudski povesti. (Obe knjigi je izdala Vodnikova družba v Ljubljani.)

Sedaj pa je stopil Ivan Matičič pred slovensko javnost z obširnim delom na 400 straneh. »*Živi izviri*« je naslov temu romanu, ki nam pripoveduje, kako je:

Ded zemljo trebil in zoral —,
Oče posejal in gledal bujno njeno rast —
Sin zorel pod težkim klasjem
Vnuk pa se je dvignil
proti besu novega časa.

Te besede na čelu knjige nam nakazujejo njeno vsebino. To je torej povest ali zgodovina naše zemlje. Zato bo zanimala marsikoga in se bo s pisateljem potopil v preteklost stoletij. Od prvega začetka bo videl naše pradede na delu za očiščenje zemlje, ki je imela postati domovina našemu narodu. S krepko besedo popisuje pisatelj to trudapolno delo za srečo bodočih pokoljenj. Komaj pa je delo dokončano, pride tujec Frank in z njim njegovi služabniki. Narod je rob, toda robstvo je le navidezno, ker narod živi svoje življenje. Tako preteko stoletja v delu in naporu za obstoj. Toda sin je zorel med težkim klasjem. In sredi tega zorenja je prišel svetovni vihar. In ta del naše domovine je začutil vso grozo vojne in vsega, kar je sledilo za njo. Nad polovico knjige nam prikazuje, kako se je vnuk dvignil proti besu novega časa. Mi sami smo bili priča, kako grozen je bil ta bes. Toda mi smo gledali ta bes samo od daleč. Pisatelj nam popisuje one, ki so sredi dela na lastnem polju začutili nad seboj tujo pest. Nastal je boj med onimi, ki je bila zemlja njih last, in med onimi, ki so jo zasedli. Čitatelj čuti, da pisatelj ne piše samo s peresom, ampak da piše s srčno krvjo, da sam najgloblje občuti to našo veliko bolest. Zvesto spremlja narod v njegovem boju vse od začetka, ko prvi izdajalci pomagajo tujcu pri delu, do prvih spopadov, ki so neizogibni, ker je nasilje vzbudilo odpor. In potem se ponavlja pred našimi očmi vsa tragedija z nečloveškimi mukami, ki jih ni pretrpel ne en narod v Evropi v tej obliki. Sovražniki, ki so zasedli zemljo se zovejo Liguri. Rod, ki je stoletja živel iz živih izvirov svoje zemlje, začuti, da je sovražnik posegel po najsvetejšem: po človeški svobodi. Da je bil enak prejšnjemu gospodarju, kdo bi se upiral? Saj živi izviri so neusahljivi in narod bi živel iz njih, kakor je živel stoletja, čeprav ni bil na svoji zemlji svoj gospod. Toda novi gospodarji so ponižali človeka pod človeka, učitelj je pljuval v usta otroku, ki je izpregovoril domačo besedo, ker druge ni znal. Tako se je vzbudil odpor proti besu in bes je zadivjal z oblastjo dvatisočletne kulture in pred očmi kulurne Evrope se je razbesnelo najnižje barbarstvo, prekrito pod krinko pravice. Oblast je posegla po njih, ki so branili svojo človeško čast in padle so žrtve ob živih izvirih, verujoče v nesmrtnost zemlje in njenega rodu, ki se redi in napaja iz sokov in virov, ki se pretakajo po zemeljski grudi, na kateri je delal in živel stoletja. Pretresljive so slike odpora in boja za sveto stvar. Ob njih bo marsikomu zatrepetalo srce, se stisnila pest. Zato bo knjigo čital rad vsak, ki mu je mar usoda našega rodu.

Vsem prijateljem jo toplo priporočamo.

„Naš rod"

Pred nami leži VIII. letnik tega mladinskega lista, ki ga ureja naš znani mladinski pisatelj Josip Ribičič, izdaja pa »Mladinska matica« odsek JUU.

O naših mladinskih listih, ki so se v zadnjih letih lepo razvili in pomnožili, je napisal dober pregled ravnatelj Tone Gaspari v »Jutru«. Tam je označil vrednost, namen in pomen posameznih mladinskih mesečnikov, ki iz njih naša najmlajša in doraščajoča mladina črpa svojo prvo zabavo in znanje o našem domačem in tujem svetu. Med temi listi zavzema »Naš rod« nekako centralno mesto, saj je naš najbolj razširjen mladinski list. Kako vestno vrši svojo nalogo, nam priča tudi letnik, ki leži pred nami. Ko pregleduješ posamezne številke, se ti morda zdi, da v njih ni bogve kaj, ko pa vzameš v roko cel letnik, vidiš, koliko bogastva je nakopičenega v teh številkah. Tudi zapaziš nekako smotrenost pri urejanju, tako da pridejo vseh vrst mladi čitatelji na svoj račun. Teksti so kritično izbrani, v ilustracijah so pa naši najboljši slikarji kar tekmovali, kateri se bo bolj izkazal. »Naš rod« je s pomočjo učiteljstva zrastel z našo šolo in njenim delom tako, da tvori važen del naše narodne vzgoje. Zato je naravno, da ga vsem staršem toplo priporočamo.

Žal, da je med tem, ko je »Naš rod« vzrastel v osrednji mladinski list, omagal naš dolgoletni mladinski prijatelj »Zvonček«. Z novim šolskim letom je »Učiteljska tiskarna«, katere last je bil, »Zvonček« ustavila. Bilo je škoda, da se ni svoj čas, ko se je pojavil »Naš rod«, delo razdelilo tako, da bi bil ostal »Zvonček« namenjen najmlajšemu čitateljskemu krogu, »Naš rod« pa bi bil prevzel vzgojo višjih razredov, ki zahtevajo zase že kaj drugega kakor oni začetniki, ki si žele predvsem pravljic in zgodbic. Vsak mladinski list bi imel tako svoj delokrog in oba dovolj hvaležnega dela. Toda do te združitve ni prišlo, baje zaradi finančnih razmer. Tako je »Zvonček«, ki je 37 let razveseljeval našo mladino, izgubil zaslombo v šoli in v sedanjih slabih časih opešal, dasi je bil vzorno lepo urejevan. Že zaradi tradicije, ki jo je imel v naši mladinski vzgoji, odkar ga je bil mladi in agilni Engel-

PO NAŠI ZEMLJI

Kdor iskreno in strastno ljubi domovino, je preziran in lačen kot pes toda velik in neustrašen kot Bog

(Petar Kočić)

Škofovo pismo Sokolskemu društvu

V »Slovencu« z dne 18. novembra t. l. je bilo objavljeno pismo krškega škofa dr. Josipa Srebrniča poslano 4. novembra Sokolskemu društvu na Rabu. V tem pismu razpravlja g. škof »o neki nemoralni sliki«, ki jo je baje priobčil Sokolski glasnik pod naslovom: »Naraščajnice sokolskega društva Rab«. V tem pismu, v katerem je g. škof želel ustvariti Pastirske stike s Sokolstvom, stoji tudi tole: »Slika je po svoji nagoti pravo izzivanje za vsakega, ki mu je kaj za krščansko nravnost v javnosti, zlasti pa za krščansko vzgojo naše dobre ženske mladine. Ta način kruto žali in izpodkopuje krščansko sramežljivost, ki je eden izmed temeljnih pogojev za čistost duše in srca: dosledno odpira vrata do prežalostnih pojavov v versko-nravnem življenju sedanje dobe, zlasti v zakonskem življenju, kjer večkrat vlada prezir do otrok, do medsebojne zvestobe in požrtvovalnosti, to pa je propad naroda in domovine. Slika »Naraščajnice Sokolskega društva Rab« pa pred vso javnostjo razkriva tiste načine nastopov, ki so v popolnem nasprotju s krščanskim naukom, po katerem je človekovo telo določeno za hram božji in nosilca božjega.

Te načine iz vse duše obsojam in bom vse primerno ukrenil, da bodo v našem katoliškem narodu proglašeni kot nekulturni in sramotni. Niso nič drugega kot uvod brezvernega tujstva in so samo del tistih vzgojnih sistemov, ki bodisi v celoti, bodisi v poedinosti, ne spoštujejo božjega in krščanskega zakona. V te vzgojne sisteme izrecno štejemo tudi metode, ki zavestno ali nezavestno podirajo in rušijo dekliško sramežljivost, to najodličnejšo krepost krščanskih deklet v našem narodu.

Kulturi nagote pa naše preziranje in boj, pa naj se pojavi kjerkoli!«

Gospoda pisca tega pisma, škofa dr. Josipa Srebrniča, že poznamo z več strani, n. pr. iz znane spomenice katoliškega episkopata proti Sokolstvu, pa tudi iz sodnega procesa, v katerem je Sokolstvo iskalo pri sodišču zadoščenja za žaljive očitke, vržene nanj s strani škofa dr. Srebrniča, pa je pred sodiščem Sokolstvo za takšne neosnovane očitke že tudi prejelo zadoščenje. Zato tudi sedanje pismo ni nič drugega, kot metodično nadaljevanje nastopanja proti Sokolstvu . . .

»Sokolski glasnik« z dne 30. oktobra t. l. je res prinesel fotografsko lepo uspelo sliko naraščajnic Sokolskega društva Rab. Slikane so te naraščajnice v domači dvorani, v njih družbi sta načelnik in načelnica. 17 naraščajk je postavljenih v eni vrsti, stoje pol bočno, oblečene pa so v črne hlačice-trenirke, ki segajo domala do kolena ter v bluze kratkih rokavcev in brez dekolteja. *Take dostojne slike so res v »Sokolskem glasniku« običajne, ker ne žalijo niti najmanj razneženega čuta sramežljivosti!* Vsaj tako malo gole slike vidimo zato dan na dan v dobrem krščanskem tisku. Če pa pogledamo n. pr. po cerkvah slike ali kipe svetnic ali na pol oblečenih angeljev, zlasti še, če pogledamo slike ali kipe v vatikanski kapeli in vrtovih, pa dobimo hitro čvrsto sodbo, da se g. škof dr. Srebrnič prav po nepotrebnem zaletava v naraščajke z Raba, vsaj v pogledu sramežljivosti po nepotrebnem . . .

Vsakega nacijonalista pa mora zelo veseliti stalno zanimanje, ki ga baš škof dr. Srebrnič posveča sokolski stvari. Ako se še sam poda kar sredi med rabske Sokole, v sredo sokolskega dela in življenja, kakor njegova dva slavna vzornika Strossmayer in Učelini, pa verjamemo, da bo tako tudi na Rabu in v vsej krški škofiji najboljše za Sokolstvo in za krščansko sramežljivost! Ako je treba kulturi nagote napovedati brezobziren boj, naj se ista pojavi kjerkoli, velja gotovo baš tu uvaževan narodni rek: Pometaj vsak najprej pred lastnim pragom! Zdravo!

Brezposelni učitelji pri prosvetnem ministru g. D. Magaraševiću

V soboto 20. t. m. se je na svojem inspekcijskem potovanju po državi mudil v Ljubljani g. prosvetni minister Dimitrij Magarašević. Popoldne je sprejemal deputacije. Pri javili so se tudi delagati brezposelnih učiteljskih abiturijentov. Ko so mu izročili ca. 30 tipkanih strani obsegajočo statistiko in resolucijo, v kateri so zlasti poudarjali, da se zadnje nastavitve niso izvršile iz vidikov vrstnega reda in socijalnih potreb in da so pri nastavitvah odločali še drugi momenti, kakor samo strokovna kvalifikacija in že omenjena dva momenta vrstnega reda in socijalnih potreb, je gospod minister vzel to njihovo poročilo na znanje z obljubo, da bo ta materijal pregledal. Nadalje so mu razložili in s konkretnim dokaznim materijalom pokazali, da so pri zadnjih namestitvah izostali tovariši in tovarišice, ki so končali učiteljsko šolo leta 1932., 1933. in 1934., so v težkih socijalnih razmerah, med tem so pa bili nastavljeni tovariši in tovarišice iz letnika 1935. in 1936. ter med njimi nekateri zelo dobro situirani. Na ta izvajanja delegatov brezposelnih učiteljskih abiturijentov se je g. minister začudil, češ, da mu ni bilo znano, da čakajo še iz letnikov 1932. in 1933. in da bo vprašal, kako je bilo s temi nastavitvami.

Gospod minister je obljubil delegaciji, da bo v bodoče brezpogojno vpošteval načelo kvalifikacije, vrstnega reda in socijalnih potreb in da bodo predvsem z novim proračunom nastavljeni tisti, ki so bili doslej na tak ali drugačen način izpuščeni, in sicer iz letnikov 1932., 1933. in 1934. To tako važno zagotovilo najvišjega funkcijonarja prosvetne oblasti v državi bo na brezposelne učitelje in učiteljice zelo pomirjevalno vplivalo, ker se je radi zadnjih nastavitev in vmešavanja nepoklicanih v prosvetno-personalna vprašanja zdelo, da je namestitev dosegljiva le s sredstvi, ki niso predvidena v normalnem postopku za vstop v državno službo.

Ker je bil že skrajni čas, da se ta vprašanja z vso resnostjo rešijo, je inicijativa gospoda ministra vredna vsega priznanja, kar bodo vsi brezposelni akceptirali kot nov korak v zboljšanje njihovih razmer. Posebno pa še zato, ker g. minister pripravlja nek nov načrt za ureditev vprašanja brezposelnih, po vzgledu nameščanja brezposelnih učiteljev v drugih državah.

Brezposelni učiteljski abiturijenti.

Iz Kamnika

V nedeljo 12. decembra bodo občinske volitve v novi občini Kamnik. Naše mestece je postalo čez noč slavno. Ah pardon! Ne mestece, temveč velemesto! Da, ne smete se čuditi, da smo postali Kamničani naenkrat tako oholi in predrzni, ker si upamo smelo trditi, da smo postali velemeščani. Kaj Ljubljana, to je za nas ničla. Na ozko odmerjenem prostoru, nekaj tesno zbitih hiš, naš novi veliki Kamnik pa po obsežnosti daleko presega površino velike Ljubljane in ustvaritelju tega velikega Kamnika morajo biti vsi »pošteni« Kamničani iz vsega srca hvaležni. Zakaj mu pa tudi ne bi bili hvaležni? Saj je napravil s priključitvijo 21 vasi k mestu pravo sračje gnezdo, kamor je nametano vse preje, kot pa smisel za gospodarski razvoj tega mesta, kakor tudi priključenih vasi. Pametnemu človeku se naravnost gnusi, če pomisli, da je bila združitev občin izvršena le za ceno politične zmage pri občinskih volitvah. Zadosten dokaz temu je, da so se celo njihovi lastni pristaši uprli tako široki komasaciji občine. Toda tudi to ni pomagalo. Za čast in slavo človeka, ki se predstavlja za narodnega voditelja in narodnega mučenika, so bili potisnjeni ob stran gospodarski interesi mesta in vsiljene v njegovo okrilje vasi, ki si tega nikdar niso želele.

Naši južni bratje imajo lep narodni pregovor: »Teško ljudima, kad se seljak pokundiri!« — Ali ne velja ta pregovor ravno za Kamnik v sedanjih časih politične borbe za občinsko oblast? Ali smemo nasedati političnim agitatorjem, ki v svojem fanatizmu ne pomislijo niti ped daleč?

Pričela se je že politična borba in že prihajajo na dan razne obljube. Palovčanom bo bodoči kmečki župan zgradil novo cesto, Nevljam elektriko in vodovod, Tunjicam tudi cesto itd. — Da, moral bi to izvršiti, ampak ne z denarjem na račun Kamnika. Svojevrstna pa je raca, ki je bila raznešena te dni po Kamniku. Spravili so se na uboge delavce kamniške smodnišnice. Med temi delavci gre danes od ust do ust vest, da je bivši neveljski

(Konec na 4. strani)

Sokolske legije

Nekaj govorov ob priliki otvoritve Sokolskega doma v Sarajevu

SOKOLSKI PRVOBOREC BRAT DR. BESAROVIĆ IZVAJA

Pri odkritju sarajevskega Sokolskega doma je br. dr. Besarović rekel tudi tole: »Državne oblasti so s preziranjem gledale delovanje Sokola in so mu na vsakem koraku nagajale. To njihovo nerazpoloženje se je posebno jasno pokazalo za časa balkanskih vojn. Za časa skadrske krize je tedanji oblastnik Bosne izdal 5. maja 1913 izjemne odredbe, po katerih se postavljajo izven zakona vse srbske organizacije, po katerih se razpuščajo vsa srbska Sokolska društva v Bosni in Hercegovini. Avstrijske oblasti so upale, da bodo z eno potezo peresa za vedno uničile delo srbskih Sokolov, a so se grdo uračunale. Srbski Sokoli, čeravno so jim njihova društva formalno razpuščena, nadaljujejo z delom ne samo v ideološkem pravcu, nego, zahvaljujoč bratskemu vabilu hrvatskih Sokolov, vežbajo obenem z njimi v prostorih Hrvatskega Sokola, kjer se razlega sokolska koračnica in kjer se bratje pripravljajo za velike dni, ki jih prinese Vidov dan 1914.«

Tu vidimo, kako je izgledala prva doba delovanja sarajevskih Sokolov. Pa naj kdo reče, da so Sokoli na jugu po svoji odločnosti, po svojih idejah, a tudi po svoji moči kaj drugačni od Sokolstva v Sloveniji. Nobene naredbe, nobeni oblastniki, nič ni moglo priti v okom Tyrševi Misli, in nič ji nikoli ne bo moglo priti do živega!

LEPE BESEDE PREDSTAVNIKOV KRALJEVSKE VLADE SOKOLSTVU

V soboto 6. novembra t. l. je Sokolstvo v Sarajevu odprlo veličasten Sokolski dom. Poleg mnogih odličnikov sta prisostvovala otvoritvi tudi g. minister za telesno vzgojo Sokol dr. Miletić in načelnik Kr. banske uprave g. Arandjelović kot zastopnik ministra prosvete.

V primerjavi s položajem Sokolstva v Dravski banovini in z dogodki prilikom nedavnega obiska bivšega ministra za telesno vzgojo Sokola Rogića, navajamo tu izvleček iz govora ministra za telesno vzgojo Sokola dr. Mi-

»Kako to divno zveni, »Bosna ponosna!« Bosanci so ponosni, da, oni so ponosni ne le na prirodne lepote in bogastvo rodnega kraja in na svojo prošlost, nego oni so ponosni tudi zato, ker je ponos: »Sve za obraz, a obraz ni zašto,« a če temu dodaste še ono našo narodno »Brat je mio koje vere bio« in naš sokolski »Zdravo, brate«, tedaj je Sokolstvo Bosne pač doseglo svoj cilj. *V našem bližnjiku gledamo samo brata, a brata je treba ljubiti z njegovimi vrlinami in z njegovimi slabostmi!*

Dragi bratje in sestre! Kraljevska vlada, katero imam čast zastopati na tej veličastni slavnosti, spremlja s posebnim dopadajenjem vaše požrtvovalno delo. Vsak nov Sokolski dom bodi žarišče kulture in prosvete, bratske ljubezni in strpljivosti, bo naj trdnjava resničnega, pravega in nesebičnega patriotizma. Sokolstvo naj požrtvovalno služi svoji ideologiji pri vzgoji omladine in rodu za vse, kar je plementega, pravičnega in poštenega. Ono mora prepričati naraščaj, da so dali za naše osvobojenje in ujedinjenje milijoni naših najboljših sinov svoje življenje, da je najboljši med najboljšimi, naš neumrli Viteški Kralj Aleksander I. Ujedinitelj položil na oltar Domovine največjo žrtev.

Sokolstvo naj bo zmiraj pripravljeno, da daje tudi največje žrtve za našega vzvišenega starosto, našega mladega kralja Petra II., za vzvišeni dom Karadjordjevićev, za našo lepo, močno, veliko in nedeljivo Jugoslavijo! — Zdravo!«

Seveda je ta divni govor ministra Sokola dr. Miletića izzval dolgotrajne, oduševljene ovacije Nj. Vel. kralju, Jugoslaviji in Sokolstvu.

Jedrnato je pozdravil to veliko sokolsko slavlje tudi zastopnik ministra prosvete gosp. Panto Arandjelović: »*Prosveta in Sokolstvo hodita skupaj.* In zato bodo predstavniki prosvete in Sokolstva v tem veličastnem domu črpali navdihnjenje za bodoče delo.«

Ker smo seveda edinstvena, nedeljiva država, veljajo vsaj od dne 6. novembra naprej te besede zastopnika ministra prosvete tudi za Dravsko banovino. Tudi tu pojdeta odslej prosveta, torej šola in Sokolstvo, skupno pot. Kdor bo živel, bo to dočakal.«

BRAT ENGELBERT GANGL NAZDRAVLJA SARAJEVSKIM SOKOLOM

Ob otvoritvi doma je imel krasen nagovor tudi br. Engelbert Gangl. Med drugim je rekel: »Poglejmo izpod tega krova na vse strani, da vidimo, kaj se dogaja zunaj naše sokolske zajednice? Kaj se morda ne zaletavajo pred krila poleta nekompromisne ideje slovanskega sokolskega bratstva žalostni ostanki duševnega hlapčevstva, ki žele, da se naš jugoslovenski narod ponovno razbije na troje in da sam utone v svoji drobnosti in oslabljenosti, da kot plen pade v kremplje ptic roparic iz tujih gnezd, da postane ponovno človek človeku volk in da Jugosloven ne bo več Jugoslovenu brat in sestra v borbi in naporu, v radosti in trpljenju, v življenju in smrti?! Ne, to ne sme biti.«

NARODNO OBRAMBNA TISKOVNA ZADRUGA reg. zadr. z o. z. v Ljubljani

sklicuje redni letni občni zbor za petek, 3. decembra 1937 ob 18. uri.

Občni zbor se bo vršil v prostorih zadruge v Ljubljani, Masarykova c. 14 z naslednjim dnevnim redom:

1. poročilo načelstva,
2. poročilo nadzorstva,
3. odobritev letnega računa za 1936,
4. nadomestna volitev po ⅓ članov načelstva in nadzorstva,
5. samostoini predlogi,
6. slučajnosti.

Ljubljana, dne 16. XI. 1937.

Načelstvo.

---

bert Gangl postavil ob stran »Ljubljanskega Zvona«, bi bil zaslužil boljšo usodo. Vsaka taka izguba v našem tisku pomeni — nazadovanje. Zato se je iz vrst »Zvončkovih« prijateljev sprožila misel, naj bi »Zvonček« prevzel vlogo mladinskega lista, ki bi bil posvečen naši izseljeniški mladini. Zato naj bi ga prevzela CMD in z njim ustvarila vez med slovensko mladino v domovini in v tujini. Resnica je namreč, da nimamo lista, ki bi vzdrževal stalno zvezo med domovino in našo mladino v inozemstvu, da pa je to vedno bolj potrebno, ker se ta mladina v tujini množi in, če ne bomo šli za njo, se bo izgubila. Ne pozabimo, da je ena tretjina našega naroda izven naših državnih meja. Dočim nam, ki smo v Jugoslaviji, ne preti nikaka nevarnost in, če bi pretila, imamo zato državne šole in narodno učiteljstvo, ki vrši — poleg raznih narodnih organizacij — svojo dolžnost, tam v tujini preti nevarnost od mogočne tuje kulture in sredi nje more vezati mladega človeka na domovino le slovenska knjiga in slovenski list. Razmere v tujini so zelo različne, drugačne so v naši najbližji soseščini, drugačne v delavskih kolonijah na Westfalskem, Holandskem, Belgiji, Franciji, drugačne v severni in drugačne v Južni Ameriki. Tem razmeram primerno bi bilo treba tudi prilagoditi mladinski list, ki bi bil namenjen izseljeniški mladini, zato tega važnega dela ne more vršiti vsak list, ki je namenjen otrokom v domovini, ampak bi bilo treba za vso to našo mladino, raztreseno po svetu, ustvariti poseben mladinski list — in to nalogo je imel prevzeti »Zvonček« v okrilju CMD — da tako ta mladina ohrani stalno zvezo z domovino. Vemo, da so razmere pogosto silnejše od ljudi in da bi kljub temu še mnogo naših otrok izginilo v tujini, toda CMD bi imela zavest, da zveže mladi rod v tujini z domovino. Tako bi nastala nekaka zveza slovenskih otrok tu — in v inozemstvu. Naravno je, da bi tu ne šlo za nikako propagando, ampak le za to, da naš otrok tudi v tujini dobi v roke mladinski list, ki je njemu namenjen. Po zgledu gospoda Doropoljskega bi se mogla razviti korespondenca slovenskih otrok iz raznih dežel in delov sveta. Vse to bi ne le poživelo delo CMD, ki ima tu svoje največje dolžnosti, ampak bi tudi med našo mladino in v javnosti poživilo delo za družbo. CMD pa je vse te ponudbe odklonila in »Zvonček«, namesto da je nastopil pot svojega novega poslanstva, je onemel.

Njim, ki se zanimajo, kako si je »Zvonček« predstavljal svoje delo v bodočnosti prinašamo pesem, ki je imela biti njegov program. (Svoj čas je to delo vršila Jugoslovenska Matica, ki pa je ostala na pol pota in s tem zgrešila svoj cilj. Njeno dedščino je prevzel »Branibor«. Pripadla mu je menda tudi velika knjižna zaloga. Vse to bi se dalo porabiti za ono mladino v tujini, ki ji je slovenski list ali slovenska knjiga edino, kar ga spominja na dom, kjer se govori njegov jezik.)

Zvonček cinglja . . .

Dozdaj sem prebujal
slovensko pomlad
in mlade orače,
da šli so sejat.

Odslej bom ob meji
slovenski zvonil
in bratce, sestrice
ljubezni učil.

Saj dobro med vami
znan glasek je moj,
zatorej vsi zvesto
lepo za menoj.

Ob Dravi deroči
cingljal bom: cin, cin,
kjer zvon gosposvetski
nam poje iz lin.

Ob Soči, pekoči
bo slišen moj glas,
za to vsi za mano,
vsi kot na ukaz.

In daleč po svetu
zvonil bom okrog
in iskal domove
slovenskih otrok.

Da ena bo misel,
družila ves rod,
kot nas sta učila
Ciril in Metod.

Bliža se izseljeniški teden. Zopet bomo čuli toliko lepih besed, besed, besed. In raznih vzdihov in jadikovanj. Če pa pogledate, kdo se briga za naše izseljence, vidite, da tam ni tistih, ki bi morali biti. Mi pa smo prepričani, da je v domovini mnogo ljudi, ki bi radi podprli tako delo, ki bi našo mladino po svetu stalno vezalo z domovino v domači besedi.

Narodno edinstvo — edinstvo rodu

V »Slovencu« od 14. XI. t. l. je izšla razprava pod naslovom »Skaženo in pravo narodno edinstvo«. Ker se avtor te edinstvene razprave ponižno skriva, moramo smatrati, da vsebuje ta razprava oficijelno mnenje vseh onih, ki danes, v dobi toliko povdarjanega narodnega edinstva in jugoslovenskega unitarizma, vedre in oblače pri »Slovencu«. Primanjkuje nam žal prostora, da bi objavili razpravo dobesedno od začetka do konca kot tipičen primer zadrege te gospode vsled razvoja dogodkov, ki so nastopili po umiku konkordata in po objavi sporazuma Združene opozicije. Vsi vemo, da je »Slovenec« celo na dan 6. IX. 1937 podčrtal tezo »treh jugoslovanskih narodov« in izrecno zanikal misel narodnega edinstva Srbov, Hrvatov in Slovencev. Nastopajoča zima, bližajoči se konec leta in še česa drugega ustvarjajo pri gospodi okoli »Slovenca« neka lucida intervalla ali po naše: trenutke duševne razsvetljenosti, ki pa so žal tako bežni, da jih človek komaj opazi. Pa še v teh trenutkih ostaja ta gospoda zvesta sama sebi in mora svojo navidezno trenutno razsvetljenost zastreti s kako novo neumnostjo. Pa analizirajmo ta edinstveni članek po posameznih točkah.

I.

»Slovenec« priznava, da je bila beseda »narodno edinstvo« znana že pred ustanovitvijo Jugoslavije in je vsebovala cel politični program. Priznava, da so že dolga desetletja pred l. 1918. govorili vsi »veliki nosilci kulture in politični voditelji med Slovenci, Hrvati in Srbi, pa tudi vsi pesniki in pisatelji, da smo Slovenci, Hrvati in Srbi en narod in da zato tudi spadamo v eno mednarodno pravno organizacijo«. Podreti državne meje, ki so ločile ta enotni narod in dati enemu narodu eno državo — »to je bil program, ki se je kot vsak program pojavil skromno in boječe, pa je postajal čim dalje glasnejši, čim bolj je bilo videti, da je uresničljiv. In nobenemu teh klicarjev niso ne Slovenci, ne Hrvati, ne Srbi očitali, da bi izdal svoj narod, da bi se odpovedal svojemu narodnemu bistvu. Slovenci so govorili o narodnem edinstvu in se navduševali ob njem v slovenščini in po slovensko, Hrvatje v hrvaščini in po hrvaško, Srbi v srbščini in po srbsko. Pred zedinjenjem zoper narodno edinstvo ni bilo ugovora.«

Tako pravi doslovno »Slovenec«. Čitaš enkrat, čitaš dvakrat, pa si pomaneš svoje oči in čitaš še enkrat. Nato sežeš nehote po letnike istega lista izpred leta 1917., pa ugotoviš, da je bil *samo katoliški tisk* s »Slovencem« na čelu drugačnega mišljenja kot vsi takratni »veliki nosilci kulture in politični voditelji med Slovenci«. Kajti samo katoliški tisk je odbijal vsako možnost narodnega edinstva in njegovih logičnih posledic, samo katoliški tisk se je krčevito oprijemal trialističnega načrta v okvirju AO monarhije pod črnožoltim praporom. In samo katoliški tisk je bil tako daleč, da je proklinjal vse one, katerim prepeva danes slavo, kot izdajalce slovenstva in katoliške vere. Samo enkrat je tudi ta tisk govoril takrat o narodnem edinstvu, to je bilo tedaj, ko je ponižal Slovence ni nivo »Planinskih Hrvatov«! Da bi pritegnil v to narodno edinstvo tudi Srbe, to je bilo za naš katoliški tisk nemogoče s stališča AO monarhije, še bolj pa s stališča katoliške cerkve, ki je od nekdaj odklanjala vsak stik s pravoslavnimi brezverci. Šele potem, ko je vsak otrok vedel, da je program narodnega edinstva »uresničljiv«, je preokrenil tudi katoliški tisk s »Slovencem« na čelu!

II.

Na svojstven način opisuje nato »Slovenec«, kako je prišlo do centralizma, ki je primoral Slovence in Hrvate do prepričanja, da se skriva za njim »želja za posrbljenje vsega obširnega in bogatega ozemlja, ki je bilo ob tolikem navdušenju ljudstva združeno v eno državo.« Omenja JNS kot družbo, ki je skušala izvesti »svoj pojm narodnega edinstva ob svoji čudovito slepi zaverovanosti v centralizem«, zahtevala postopno likvidacijo hrvatske in slovenske narodnosti, izdala iz Ljubljane ukaz, da je treba slovenščino kot jezik samostojnega naroda postopoma likvidirati, da bomo res en narod ter iznašla prej neznane besede pleme, integralno jugoslovenstvo, jugoslovenska nacija, unitarizem, brezkompromisno jugoslovenstvo, ki imajo vse isti smoter, to je likvidacijo slovenske narodnosti.

Uboga JNS, kaj vse je zakrivila! Nimamo z njo nobenih zvez, pa moramo vendar reči, da ji delajo krivico! In to krivico ji delajo ljudje, ki so v času od 6. 1. 1929 do septembra 1931 neštetokrat zapisali besede pleme, jugoslovenska nacija, unitarizem in integralno jugoslovenstvo! Takrat o JNS še ni bilo nobenega sledu in so »Slovencu« najbližji gospodje sedeli v »diktatorskem režimu« ter podpisovali vse one zakone, ki podčrtavajo s toliko doslednostjo in ostrino ravno izraze: pleme, jugoslovenski unitarizem, jugoslovenski narod! Očividno bo treba objaviti seznam vseh teh zakonov in uredb ter pri vsakem posebej zapisati, kdo ga je podpisal od Slovencev, katera politična skupina Slovencev nosi torej odgovornost za dotični zakon zlasti n. pr. za zakon o narodnih šolah! Kako simpatična je bila gospodi okoli »Slovenca« takrat »dravska banovina«, s kolikim veseljem je stavila ta gospoda že dvakrat svojega lastnega človeka na čelo »dravske banovine«, sedaj smo pa »dravobanci« mi, nacijonalisti!

O centralizmu in njegovih usodnih posledicah za razvoj naroda in države se dajo pisati knjige, vendar tega ni treba, ker se danes 999 ‰ jugoslovenskega naroda zaveda skrajne škodljivosti tega centralizma. Toda ravno okoli »Slovenca« mora biti tudi pri obravnavanju centralizma zelo previdna. Sama priznava, da je nastajal centralizem skozi ves čas od 1. XII. 1918 dalje, vsak Slovenec, ki zna čitati, pa ve, da je pretežni del vse te dobe zastopala slovenske interese v beograjskih centralističnih vladah ravno gospoda iz okolice »Slovenca«. Logičen je torej zaključek, da je bila ta gospoda glavna slovenska sotrudnica pri ustvarjanju centralizma, da je torej predvsem ta gospoda sodelovala pri poskusih »posrbljenja naših krajev in naših ljudi«. Morda smemo tudi še vprašati, če in koliko se je ta centralizem že omilil in zmanjšal izza 24. VI. 1935? Na to vprašanje naj odgovori »Slovenec«.

III.

Višek pa doseže ta članek v zaključnih izvajanjih, ki so tako ostroumno znešena skupaj, da jih moramo priobčiti doslovno:

»Toda kljub temu, da so ustanovno misel Jugoslavije, narodno edinstvo, tako umazali, narodno edinstvo je! Slovenci, Hrvati in Srbi smo državno en ali — zaradi pohlepnih hegemonistov bomo varneje povedali — en rod. Rod, ki je lastnik in nosilec države! In dokler se vsak narod v tem rodu tega živo ne zaveda, toliko časa more sovražnik prežati na državo. Zavedel pa se bo tega takrat, ko na vsak narod tega rodu preide del lastninske pravice za državo in del bremen in pravic države. V tem narodnem edinstvu — ali varneje: edinstvu rodu — nobenemu narodu ni treba ugasniti in celo ne sme ugasniti, ker potem narodnega edinstva, ki je temeljna misel Jugoslavije in njenega obstoja, ni več. Ta rod Slovencev, Hrvatov in Srbov se kot skupni lastnik in nosilec Jugoslavije more imenovati »jugoslovanski narod«, more si želeti, da bi bila zavest narodnega edinstva — ali varneje: edinstva rodu — čim dalje krepkejša in iskrenejša. Da s tisto »postopno likvidacijo« narodnosti ni nič, so prav te dni pokazali Srbi, ki so vsem JNS-arjem v brk odkrili Vuku Karadžiču spomenik z napisom: Vuku — Srbski narod. Spomenik je bil odkrit vpričo najvišjih zastopnikov države in pred njimi so govorili o preteklosti in bodočnosti srbskega naroda. Tudi Slovenci smo prav letošnje poletje govorili pred najvišjimi predstavniki države in njenih oblasti o slovenskem narodu, pa nam nihče ni rekel, da smo protidržavni, ampak so bili naših množic samo veseli. Ker država more obstojati samo na tistem narodnem edinstvu, na katerem je bila sklenjena, to je na edinstvu slovenskega, hrvatskega in srbskega naroda. . . . . JNS bi teoretično hotela, da Srbi prenehajo biti Srbi, Hrvati — Hrvati in da Slovenci nismo več Slovenci in da iz vseh treh narodov nastane nov narod, ki bi se imenoval jugoslovenski narod, govoril pa bi dejansko srbski jezik, pisal bi cirilico in tudi pravoslavne vere naj bi bil. Z drugimi besedami: svoji narodni samobitnosti naj bi se odrekli le Hrvati in Slovenci, Srbi bi pa opustili samo črke svojega imena, a se razširili na ves novi »jugoslovanski narod«. Proti takemu »narodnemu edinstvu« se pa bodo seveda Slovenci in Hrvati vedno borili, ker nikdar ne bodo hoteli biti pod Srbi, pač pa le enakopravni s Srbi.«

Vuku — srbski narod! Tako res stoji na ravnokar odkritem spomeniku Vuka Karadžiča, pa se temu napisu danes že smeje vsa javnost. Kajti Srbijanci so v svoji hudomušnosti zapisali te tri besede z malimi črkami: vuku srbski narod, kar se pravi po naše, da vlečejo oni, ki so preskrbeli ta napis, »srbski narod« za nos, da ga hočejo torej imeti za bedaka. In ravno tako bi lahko imel ves ta »Slovenčev« članek napis: »Vlecimo za nos slovenski narod!« Toda oni, ki so ta članek in v njem izražene misli z očividno muko skovali, morajo iti najprej nekoliko v slovenske šole, da se bodo naučili lepe, čiste slovenščine. Moramo že ugotoviti, da so ravno principijelni članki v »Slovencu« in katoliškem tisku pisani večinoma v tisti čudni slovenščini, ki je značilna za našo duhovščino. Ali naj iz te posebne slovenščine sklepamo, da je napisal tudi ta članek katoliški duhovnik, pristaš JRZ?

Pa bodi tako ali drugače, ta članek »Slovenca« si bo treba dobro zapomniti, ker smo prepričani, da se ga bo še sramoval in ga bo skušal zatajiti, kot je zatajil že toliko svojih člankov, ki jih je doslej napisal v imenu »slovenskega katoliškega ljudstva« in »Avstriji zvestih Slovencev«. Preidimo na misli, ki jih izraža ta odstavek »Slovenčevega« članka.

»Slovenec« priznava, da predstavlja narodno edinstvo ustanovno misel Jugoslavije. Iz uvoda članka sledi, da razumeva tudi Slovenec pod pojmom narodno edinstvo dejstvo, »da smo Slovenci, Hrvati in Srbi en narod in da zato tudi spadamo v eno mednarodno pravno organizacijo. Besedica »zato« dobiva važnost z ozirom na nadaljna izvajanja. Redko se namreč zgodi, da »Slovenec« v nacijonalnih vprašanjih zapiše iskreno resnico. Z gorenjim stavkom pa priznava, da smo imeli Slovenci, Hrvati in Srbi pravico do skupne mednarodne pravne organizacije, do skupne države le zato, ker smo vsi skupaj en narod. To je resnica, ki je očividno pomotoma zašla v ta članek, ki jo bo pa »Slovenec« vsaj v času svojega unitarističnega nastrojenja gotovo zastopal. Ne kot slovenski narod, hrvatski narod in srbski narod, marveč kot etnično enotni jugoslovenski narod smo mogli vsi skupaj uveljaviti svoje pravice na svobodo in samostojno državo na podlagi principa samoodločbe narodov, ki ga je postavil in skušal uveljaviti Wilson. Če bi bili tedaj naši slovenoborci tako glasni in pogumni kot so danes, pa bi bili n. pr. dosegli, da bi Slovenci pred mednarodnim svetom ne bili nastopili kot sestavni del enotnega jugoslovenskega naroda, marveč kot nek samonikel in samostojen slovenski narod, potem bi doživeli tudi mi, ki živimo danes v svobodni državi, na vsak način pa velik del nas usodo naših bratov na severu in jugu. Toda takrat so molčali, ker so dobro poznali razmere, ker so dobro vedeli, da smo Slovenci popolnoma nepoznana postavka v mednarodnem svetu in da moremo tam nastopiti in se uveljaviti le kot sestavni del jugoslovenskega naroda.

Če danes taki ljudje zahtevajo, da se naj praznuje 29. X. kot slovenski narodni *in državni praznik*, potem se prime človek za glavo! Državni praznik! Katere države pa, morda slovenske? Če govori kaj takega kak mladič, ki je nosil takrat še kratke hlačice, prav. Žalostno pa je, če se izražajo tako ljudje, ki so doživljali strahotni kaos takratnih dni, videli, kako so morali srbski ujetniki prevzeti čuvanje raznih skladišč in se postaviti v bran proti italijanski vojski, pač ne zato, da čuvajo neko samostojno Slovenijo, marveč da očuvajo del jugoslovenskega ozemlja! In potem borbe na Koroškem in koroški plebiscit! Če so to znaki slovenske državnosti, potem nas očuvaj Bog te državnosti in vseh onih, ki jo konstruirajo šele sedaj po 19 letih in pod varnim krovom krajevine Jugoslavije, ki je nastala — kar priznava »Slovenec« sam — le na podlagi narodnega edinstva Srbov, Hrvatov in Slovencev.

»Slovenec« sicer pravi, da more obstojati naša država samo na tistem narodnem edinstvu, na katerem je bila sklenjena, to je na edinstvu slovenskega, hrvatskega in srbskega naroda. Kakšno pa je to edinstvo, v čem se loči to edinstvo od onega, ki je obstojalo po lastnem priznanju »Slovenca« že pred 1. XII. 1918. in predstavlja ustanovno misel Jugoslavije. Slepomišenje s črkami in besedami nima nobenega smisla, kajti vprašanje, ali smo Srbi, Hrvatje in Slovenci vsak zase narod ali pa smo vsi trije skupaj enoten narod, je praktično brez pomena, čim se priznava edinstvo. Kar je eno, je eno, vsaka delitev enote ustvarja dele, ki sami zase niso več sposobni samostojnega življenja. Počasi hirajo in propadejo. Samo tako gledanje je mogoče, kadar se govori o edinstvu, ki more biti tvorjeno le iz tega, kar spada organično skupaj in kar mora tvoriti celoto, ker bi šele posamezni deli ne bili sposobni samostojnega življenja.

Dragocena so torej priznanja našega »Slovenca«, ki pa slej ali prej gotovo ne bo hvaležen piscu tega članka za izredne modrosti, ki jih je v tem članku nanizal. Očividno se je pisec sam zavedal spolzkosti terena, na katerega se je spustil, pa je skušal vse to, kar je moral koncedirati z ozirom na današnjo dobo podčrtavanega jugoslovenskega unitarizma, vendarle še omiliti v slovenoborskem smislu. Kako je to storil?

Če iz strahu pred jugoslovenskimi nacijonalisti zamenja besedo narod z besedico rod, je to le dokaz njegove zadrege, ko mora vsled obstoječih prilik priznavati edinstvo, pa mora to svoje priznanje zaviti tako, da se ne krije z naziranjem jugoslovenskih unitaristov. Kateri pojem je širši, rod ali narod, o tem naj vpraša »Slovenec« naše jezikoslovce. Mi samo rečemo: če smo Srbi, Hrvati in Slovenci en rod, potem smo si rodni bratje in tvorimo kot taki še krepkejšo skupnost, kot jo predstavlja narod, kajti potem smo člani istega rodu, iste družine. V tem smislu bi bil torej »Slovenec« še okrutnejši unitarist kot smo mi, takozvani izkoreninjenci. Prepričani smo seveda, da »Slovenec« besedice rod ne razlaga tako, marveč hoče z njo označiti to, kar drugje, da smo namreč Slovenci, Hrvati in Srbi le državno en narod ali en rod, ki je lastnik in nosilec države in mora »na vsak narod tega rodu preiti del lastninske pravice za državo in del bremen in pravic države«. Tu že deli rod na razne narode in se vrača zopet na svojo staro stališče treh jugoslovanskih narodov. Čeprav oprezno povedano, smatra »Slovenec«, da je treba našo državo kljub priznanemu edinstvu naroda oziroma rodu razparcelirati na najmanj tri dele, srbskega, hrvatskega in slovenskega, od katerih bo imel vsak svojega posebnega in izključenega lastnika v Srbih, Hrvatih in Slovencih. Da pa bi to stališče ne bilo preostro izraženo — kajti članek očividno ni namenjen samo Dravski banovini, marveč tudi Beogradu in je treba vsled tega vse »povedati varneje« — pristavlja takoj za tem »Slovenec«, da je »rod Slovencev, Hrvatov in Srbov skupen lastnik in nosilec Jugoslavije in se more vsled tega imenovati jugoslovanski narod in si sme želeti, da bi bila zavest narodnega ali varneje povedano rodnega edinstva čim dalje krepkejša in iskrenejša«. Tu priznava »Slovenec«, da smo Srbi, Hrvati in Slovenci skupni lastniki naše nacijonalne države, da smo torej njeni solastniki. To pa znači, da smo solastniki vsakega posameznega koščka te države, pa naj leži ta košček ob Savi, Dravi ali Vardarju, da je torej vsaka bilka, ki raste na površini Jugoslavije in vsaka tona premoga in drugih rud pod njenim površjem solastna vsem Srbom, Hrvatom in Slovencem.

S tem sprejema nehote našo staro tezo, naš jugoslovenski unitarizem, ki uči, da smo kot jugoslovenski narod lastniki države in da vsled tega ne sme biti nobenih mej in preprek, ki bi ločile posamezne dele naroda drugega od drugega ter ustvarile to, kar hočejo in zagovarjajo separatisti in federalisti širom države, zlasti tudi slovenski, da bi bila n. pr. Slovenija nekak corpus separatum, ki bi skupaj s hrvatskim in srbskim delom države tvorila nekako »zloženo« državo, v kateri imajo posamezni deli sicer nekaj skupnih zadev, žive pa sicer strogo ločeno in vsak zase. Neglede na vprašanje, ali smo unitaristi ali nismo, bi morali ravno oni naši bratje, ki so se šele sedaj zavedli samobitnosti slovenskega naroda, najodločnejše odklanjati tako zloženo državo. Kajti taka »zložena država« bi značila ječo ravno za nas! Saj imamo največ inteligenčnega in delavskega naraščaja, pri tem pa sorazmerno mnogo manj možnosti ustvarjanja novih službenih mest kot jih imajo Hrvatje in Srbi. Zložena država pomeni to, kar že danes Hrvatje kriče na vse grlo: Hrvatska Hrvatom, Srbija Srbom, Slovenija Slovencem oziroma praktičnejše povedano vsi Srbi in Slovenci morajo oditi iz Hrvatske, vsi Hrvatje in Slovenci iz Srbije, vsi Hrvatje in Srbi pa iz Slovenije. To tudi odgovarja misli »Slovenca«, da »naj ima vsak narod jugoslovanskega rodu del lastninske pravice na državi«. Kam bodo potem vladajoče partije prestavljale državne uradnike, ki ne trobijo v njihov rog? Če premestiš jugoslovenskega nacijonalista, ki se udejstvuje v nacijonalnih organizacijah, v katerikoli slovenski kraj, povsod bo delal zgago in »izkoreninjeval« verni katoliški slovenski narod. Potem ga ne bo mogoče vreči preko Sotle in Kolpe, ostal bo doma in kvaril čisto katoliško slovensko ozračje. Gospodje okoli »Slovenca« se očividno zavedajo te posledice, zato pa v praksi vztrajajo pri centralizmu in ga napadajo le v teoriji.

Iz Kamnika

(Nadaljevanje s 3. strani)

župan g. Nande Novak dobil dekret o vpokojitvi 16 delavcev in 4 delavk, ki so že nad 40 let v smodnišnici in ki kot najstarejši delavci zaslužijo polno pokojnino. Kdo je to vest spravil med ljudi, nam ni znano. Obžalovanja vredno je le to, da si voditelji tako zvane večine privoščijo neslane šale na račun bednega delavstva smodnišnice, katerega poznajo samo pred volitvami in ob raznih proslavah, ko na vse grlo vpijejo, da je problem starostnega zavarovanja onemoglih delavcev smodnišnice po njihovi zaslugi že rešen. Lansko leto so ob priliki znane proslave v Mengšu, vrgli med uboge delavce isto vest, po proslavi pa so se naenkrat pojavile razne »nepremostljive zapreke« in delavstvu so rekli, da mora še malo počakati. Res čaka in čaka, toda žal zaman in danes je prepričano, to ni nič drugega kot mlatenje prazne slame in predmet izigravanja ob času političnih volitev. Zato jim pa delavstvo ne bo nikdar več nasedlo.

Kamničani odklanjajo vmešavanje vseh onih ljudi, ki v svoji politični zagrizenosti ne mislijo na dobrobit našega mesta in upravičeno pričakujejo, da se bodo strnjeni vrgli v borbo za svoje pravice in bodo poverili vodstvo občine možu, ki uživa splošno zaupanje vseh slojev.

Ureja: Odbor. — Odgovarja in izdaja za Narodno obrambno tiskovno zadrugo, r. z. z o. z.: Šantel Bojan, Langusova ulica 12, Ljubljana. — Tiska: Tiskarna Slatnar d. z o. z. (Vodnik in Knez) v Kamniku.